31998D0715

16.12.1998 *URADNI LIST EVROPSKIH SKUPNOSTI* L 340/33

ODLOČBA KOMISIJE

z dne 30. novembra 1998

o razjasnitvi Priloge A k Uredbi Sveta (ES) št. 2223/96 o Evropskem sistemu nacionalnih in regionalnih računov v Skupnosti glede načel za merjenje cen in obsegov

(notificirano pod dokumentarno številko K(1998) 3685)

(Besedilo velja za EGP)

(98/715/ES)

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI JE

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 2223/96 z dne 25. junija 1996 o Evropskem sistemu nacionalnih in regionalnih računov v Skupnosti ([1]), nazadnje spremenjene z Uredbo (ES) št. 448/98 ([2]), in zlasti člena 2(2) Uredbe,

(1) ker je treba izboljšati primerljivost podatkov o spremembah realnega bruto domačega proizvoda (BDP) med državami članicami tako zaradi uporabe člena 2 Uredbe Sveta (ES) št. 1467/97 z dne 7. julija 1997 o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka glede čezmernega primanjkljaja ([3]) kot resolucije Evropskega sveta glede pakta o stabilnosti in rasti (Amsterdam, 17. junij 1997) ([4]) ter v širšem smislu za namene večstranskega nadzora;

(2) ker izvajanje in nadzor ekonomske in monetarne unije zahtevata primerljive, sprotne in zanesljive informacije o strukturi in razvoju ekonomskih razmer v vsaki državi članici;

(3) ker mora Komisija sodelovati pri upravljanju ekonomske in monetarne unije in zlasti poročati Svetu o proračunskem stanju in višini državnega dolga v državah članicah;

(4) ker so ekonomski računi v realnih izrazih, tj. prilagojeni za spremembe cen, temeljno orodje za analizo ekonomskega položaja in proračunskega stanja države, če se izračunavajo na osnovi enotnih načel, ki se ne morejo različno razlagati; ker je v ta namen treba poglobiti in okrepiti priporočila za izračun podatkov v stalnih cenah v okviru Uredbe (ES) št. 2223/96;

(5) ker mora Komisija uporabljati agregate nacionalnih računov v realnih izrazih za namene politike Skupnosti in še posebej za nadzor pakta o stabilnosti in rasti;

(6) ker morajo države članice, da bi ocenile resnost gospodarske recesije, običajno kot referenco upoštevati letno znižanje realnega BDP v višini najmanj 0,75 %; ker je prekoračenje referenčne vrednosti zaradi resne gospodarske recesije izjemno samo, če se BDP v realnem izrazu na letni ravni zniža za najmanj 2 %;

(7) ker mora Komisija na določene datume dati uporabnikom na voljo rezultate računov v realnih izrazih držav članic, izračunane v skladu z določbami, ki jih uvaja ta odločba, zlasti glede nadzora ekonomske in monetarne konvergence;

(8) ker so določbe, ki jih uvaja ta odločba, prvi korak k skupnim računovodskim pravilom za račune držav članic v realnih izrazih za potrebe Skupnosti in hkrati dajejo možnost dobiti rezultate, ki so primerljivi med državami članicami in dovolj kakovostni;

([1]) UL L 310, 30.11.1996, str. 1.
([2]) UL L 58, 27.2.1998, str. 1.
([3]) UL L 209, 2.8.1997, str. 6.
([4]) UL L 236, 2.8.1997, str. 1.

(9) ker morajo biti rezultati računov v realnih izrazih za potrebe Skupnosti statistično obdelani in sporočeni Komisiji na datume, določene z Uredbo (ES) št. 2223/96 in z Uredbo Sveta (ES) št. 3605/93 z dne 22. novembra 1993 o uporabi Protokola o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem ([1]);

(10) ker pa je treba zaradi pomena zadevnih računov in stopnje podrobnosti kot tudi statistične situacije v državah članicah v izjemnih primerih in začasno dovoliti dodatne roke za uvedbo teh določb državam članicam, ki objektivno ne bodo mogle ravnati v skladu s pravili iz te odločbe pri izvajanju Uredbe (ES) št. 2223/96;

(11) ker so ukrepi, predvideni v tej odločbi, skladni z mnenjem Odbora za statistični program Evropske skupnosti, ustanovljenega s Sklepom Sveta 89/382/EGS, Euratom ([2]), in Odbora za monetarno, finančno in plačilnobilančno statistiko, ustanovljenega s Sklepom 91/115/EGS ([3]),

SPREJELA NASLEDNJO ODLOČBO:

Člen 1

Cilj

Namen te odločbe je pojasniti načela za merjenje cen in obsegov iz poglavja 10 Priloge A k Uredbi (ES) št. 2223/96 zaradi potrebe po nadaljnji uskladitvi mer cen in obsegov.

Pojasnila, dana v tej odločbi, se uporabljajo za podatke, ki se posredujejo Eurostatu od prvega prenosa podatkov v skladu z Uredbo (ES) št. 2223/96 dalje, in sicer najmanj za podatke, ki se nanašajo na leto 1995 in poznejša leta.

Člen 2

Pojasnila splošnih načel za merjenje cen in obsegov

Pojasnila splošnih načel iz poglavja 10 Priloge A k Uredbi (ES) št. 2223/96, ki jih je treba upoštevati pri merjenju cen in obsegov, zlasti glede osnovne ravni agregacije, izbire indeksnega obrazca in izbire baznega leta, so v delu I Priloge I k tej odločbi.

Člen 3

Klasifikacija metod po proizvodih

Klasifikacija metod za posamezne vrste proizvodov na najustreznejše postopke, alternativne metode, ki se lahko uporabljajo, če ni mogoče uporabiti najustreznejših metod, in metod, ki se ne morejo uporabljati od prvega prenosa podatkov Eurostatu v skladu z Uredbo (ES) št. 2223/96 dalje, je določena v delih II in III Priloge I k tej odločbi.

Člen 4

Raziskovalni program

Za proizvode, za katere klasifikacija metod iz člena 3 v Prilogi I k tej odločbi ni navedena, bo ta klasifikacija določena ob upoštevanju rezultatov raziskovalnega programa, ki se konča do konca leta 2000, in na podlagi odločitve Odbora za statistični program.

Člen 5

Prehodna obdobja

Prehodna obdobja za uporabo načel, kot so pojasnjena v členu 2, so za vsako državo članico določena v Prilogi II k tej odločbi.

Države članice lahko poleg tega zaprosijo za odobritev prehodnih obdobij za uporabo metod iz člena 3, o čemer se sprejme odločitev najkasneje do konca leta 1998.

Država članica, kateri se odobri prehodno obdobje in ki za določeno leto prikaže znižanje BDP v realnem izrazu, izračunano v skladu z obstoječimi nacionalnimi metodami, v čim večji meri pomaga Eurostatu pri ocenitvi obsega učinka, ki ga ima odstopanje od načel iz te odločbe.

Člen 6

Opis metodologije

Države članice najpozneje do konca leta 2002 predložijo Eurostatu celoten opis postopkov in osnovnih statističnih podatkov, ki jih uporabljajo pri izračunu BDP in njegovih sestavin v realnih izrazih. Opis mora vsebovati vsaj metode, ki so se uporabljale pri izdelavi končnih rezultatov.

([1]) UL L 332, 31.12.1993, str. 7.
([2]) UL L 181, 28.6.1989. str. 47.
([3]) UL L 59, 6.3.1991, str. 19.

Člen 7

Naslovniki

Ta odločba je naslovljena na države članice.

V Bruslju, 30. novembra 1998

Za Komisijo
Yves-Thibault DE SILGUY
Član Komisije

PRILOGA I

DEL I

SPLOŠNA NAČELA ZA MERJENJE CEN IN OBSEGOV

I.1 **Uvod**

Narava ocen v stalnih cenah se v nekaterih osnovnih pogledih razlikuje od narave ocen v tekočih cenah. Poenostavljeno lahko na račune v tekočih cenah gledamo kot na skupek izvršenih in evidentiranih transakcij znotraj računovodskega okvira. Računi v stalnih cenah pa prikazujejo gospodarski položaj v določenem letu v cenah drugega leta. Dejansko se transakcije tekočega leta v cenah tega drugega leta ne bi izvajale na enak način.

Vrednosti transakcij je treba razčleniti na sestavini cene in obsega. Načeloma bi morala cenovna sestavina vključevati spremembe, povezane izključno s spremembami cen, vse druge spremembe pa bi morale biti vključene v sestavino obsega (ESR 95, točka 10.01). V praksi pa je za veliko število proizvodov takšna razčlenitev vse prej kot lahka (ESR 95, točka 10.06). Zato je treba sprejeti celoto pravil za merjenje cen in obsegov, katerih rezultati morajo biti blizu teoretično idealni razčlembi cene/obsega, in ki bi se lahko uporabljala na primerljiv način v vseh državah članicah.

V delu I so podana splošna načela omenjenega okvira, medtem ko dela II in III podrobneje obravnavata postopke ocenjevanja pri proizvodnem in izdatkovnem pristopu.

Načela iz te odločbe veljajo za letne podatke. Seveda bi ob tem moralo obveljati vodilno načelo, da so četrtletni računi skladni z letnimi računi, da bi lahko četrtletni računi čim bolj natančno napovedovali dokončne vrednosti. Posebna vprašanja v zvezi s četrtletnimi računi v stalnih cenah bo obravnaval priročnik o četrtletnih računih, ki je v pripravi.

Deseto poglavje ESR 95 jasno daje prednost integriranemu računovodskemu pristopu za izračun v stalnih cenah (ESR 95, točki 10.04 in 10.08). Pri računovodskem pristopu se lahko proizvodna in izdatkovna stran BDP v stalnih cenah z uporabo tabel ponudbe in porabe uskladita na podrobni ravni proizvodov. Z uporabo podrobnih tabel ponudbe in porabe je mogoče nadzorovati skladnost indeksov. Prav tako se lahko med seboj primerjajo in preverjajo deflatorji, pridobljeni iz različnih virov, na primer ločeno izračunani ICŽP in IPC. V sistemu, ki temelji na tabelah ponudbe in porabe, je mogoče združiti najboljše lastnosti obeh strani (tj. proizvodnega in izdatkovnega pristopa), tako za tekoče kot za stalne cene.

Točki 10.12 in 10.23 ESR 95 določata, kaj je vključeno v sestavino cene in kaj v sestavino obsega. Sestavina obsega mora zajemati učinke sprememb v kakovosti proizvodov. To pomeni, da je treba kazalnike cen in obsegov, uporabljene pri izračunu podatkov nacionalnih računov, popraviti za takšne spremembe v kakovosti.

Skladnost prilagoditev za kakovost pri različnih kazalnikih je treba skrbno spremljati. Velike razlike med različnimi cenovnimi indeksi za isti proizvod so lahko posledica različnih postopkov pri prilagoditvah kakovosti.

Za upoštevanje strukturnih sprememb morajo biti vsaj kazalniki obsega izračunani na dovolj podrobni ravni razčlenitve. Na primer, število potniških kilometrov v železniškem prometu mora biti razdeljeno vsaj na prvi in drugi potniški razred. To omogoča, da so učinki sprememb v deležu med vozovnicami prvega in drugega razreda vključeni v sestavino obsega in ne v sestavino cene.

Deflacija vrednosti tekočega leta z uporabo ustreznih cenovnih indeksov je na splošno primernejša od ekstrapolacije vrednosti baznega leta z indeksi obsega ali količinskimi indeksi (ESR 95, točka 10.32), saj se tako bolje upoštevajo učinki sprememb kakovosti. Poleg tega imajo relativne cene običajno manjšo varianco od relativnih količin, zato povzročajo manjšo vzorčno napako pri cenovnih indeksih.

Če se vrednosti izračunavajo z uporabo cenovno količinskega pristopa, se lahko pri tem uporabljeni cenovni in količinski podatki uporabijo tudi za izračun podatkov v stalnih cenah (ESR 95, točka 10.33). Ti primeri zahtevajo izrecne prilagoditve za spremembe v kakovosti.

Preostanek dela I te priloge obravnava tista načela ESR 95, ki zahtevajo dodatna pojasnila.

I.2 **Osnovna raven agregacije**

Merjenje cen in obsegov mora temeljiti na podrobni razčlenitvi proizvodov za različne kategorije transakcij. Vsakemu posameznemu proizvodu v vsaki kategoriji transakcij je treba najti cenovni indeks, s katerim se deflacionirajo vrednosti v tekočih cenah, ali poiskati kazalnik obsega, s katerim se ekstrapolira vrednost baznega leta. V idealnem primeru bi bilo možno ločeno obravnavati vsak proizvod in zanj oceniti čiste spremembe v ceni in obsegu.

V statistični praksi pa je treba proizvode združevati v skupine, kar pomeni, da je treba spremembe cen in obsegov različnih proizvodov utežiti skupaj. Statistični viri, iz katerih izhajajo indeksi cen in kazalniki obsega, lahko uporabljajo različne metodologije uteževanja (tj. različne obrazce ali različna bazna leta). Vendar pa morajo nacionalni računi za vse spremenljivke uporabljati enotno metodologijo uteževanja (kar je obravnavano v naslednjih oddelkih). Če so indeksi, uporabljeni v nacionalnih računih, pridobljeni po metodologiji uteževanja, ki se razlikuje od tiste, uporabljene v nacionalnih računih, se implicitno privzame predpostavka, da so uporabljeni indeksi osnovni indeksi, tako da se predpostavlja, da je metodologija, uporabljena za njihov izračun, nepomembna. V tem primeru je možno predpostavljati, da je Laspeyresov indeks s stalnimi utežmi enak Paaschejevemu indeksu ali Laspeyresovemu indeksu z utežmi predhodnega leta. Očitno je, da privzeta predpostavka, da so uporabljeni indeksi osnovni indeksi, najbolj drži, kadar se uporablja na zelo podrobni ravni členitve.

Čim bolj podrobna je razčlenitev proizvodov, tem bolj pravilne rezultate je mogoče pričakovati. Na podrobni ravni členitve je mogoče predpostavljati, da so proizvodi bolj homogeni, zaradi česar so njihovi indeksi bližje osnovnim indeksom ter njihove sheme uteževanja podrobnejše.

Natančna raven agregacije, pri kateri se v nacionalnih računih privzame predpostavka, da so uporabljeni indeksi osnovni indeksi, se za potrebe tega besedila imenuje *osnovna raven agregacije*. Le-ta se pogosto ujema s številom razločenih proizvodov v tabelah ponudbe in porabe, ki se uporabljajo pri usklajevanju.

Države članice si morajo prizadevati sestaviti podrobno razčlenitev proizvodov za namene deflacioniranja. Osnovna raven agregacije mora biti tako za proizvodnjo kot za vse kategorije (vmesne in končne) potrošnje najmanj raven P60 ESR 95, ki se uporablja za predložitev tabel ponudbe in porabe Eurostatu. V delu II te priloge (o proizvodnem pristopu) so za nekatere kategorije proizvodov določene tudi dodatne minimalne razčlembe, ki jih je treba uporabljati pri oceni deflatorjev ali kazalnikov obsega.

Načelo št. 1:

Pri merjenju cen in obsegov se uporablja podrobna raven agregacije proizvodov. Ta raven agregacije, ki se imenuje osnovna raven agregacije, mora biti tako za proizvodnjo kot za vse kategorije (vmesne in končne) potrošnje najmanj raven P60 ESR 95.

Če Uredba ESR 95 dopušča odstopanja glede predložitve podatkov na ravni P60, se uporabljajo najbolj podrobni razpoložljivi nacionalni podatki.

I.3 **Izbor indeksnega obrazca**

Po določitvi osnovne ravni agregacije je treba indekse cen in obsegov, ki so razpoložljivi na tej ravni, utežiti skupaj, s čimer se pridobijo mere cen in obsegov za vse agregate nacionalnih računov.

V ta namen je treba najprej izbrati indeksni obrazec ESR 95 v točkah 10.62 in 10.64 daje prednost Fisherjevim indeksom cen in obsegov, medtem ko sta Laspeyresov indeks obsega in Paaschejev indeks cen sprejemljiva alternativa. V praksi ima Fisherjev indeks več pomanjkljivosti, med drugim večje podatkovne zahteve, neseštevnost podatkov o obsegu ter težje razumevanje za uporabnike.

Zaradi tega je v praksi za agregacijo mer cen in obsega, pridobljenih na osnovni ravni agregacije, bolje uporabljati Laspeyresov indeks obsega in Paaschejev indeks cen.

Načelo št. 2:

Za izračun mer obsega za vse agregate nacionalnih računov se mere obsega, razpoložljive na osnovni ravni agregacije, agregirajo z uporabo Laspeyresovega obrazca. Za izračun mer cen za vse agregate nacionalnih računov se mere cen, razpoložljive na osnovni ravni agregacije, agregirajo z uporabo Paaschejevega obrazca.

Vendar je treba omeniti, da ESR 95 dopušča tudi uporabo Fisherjevih indeksov. Nadalje je treba poudariti, da to načelo ne velja za vire podatkov o cenah in obsegih, ki so uporabljeni v nacionalnih računih: podatkov pod osnovno ravnijo agregacije ni treba izračunavati v skladu s tem načelom.

I.4 **Izbira baznega leta**

Laspeyresov indeks obsega za utežitev sprememb obsega sestavnih delov agregata uporablja vrednosti določenega leta. Zdaj je treba določiti, katero leto uporabiti za izbor uteži.

V ta namen je treba opredeliti izraza *bazno leto* in *referenčno leto*.

Definiciji:

— *bazno leto* je leto, katerega vrednosti v tekočih cenah se uporabljajo pri uteževanju mer cen in obsegov, pridobljenih na osnovni ravni agregacije,

— *referenčno leto* je leto, ki se uporablja za predložitev in predstavitev podatkov v stalnih cenah. V indeksni vrsti je to leto, ki ima vrednost 100.

Vzemimo na primer naslednjo indeksno vrsto:

1990	1991	1992	1993	1994
100	105	108	112	120

Vzemimo, da so bile te vrednosti izračunane z uporabo uteži iz leta 1990. Bazno leto je torej leto 1990. Hkrati pa je tudi referenčno leto, saj je 1990 = 100. Referenčno leto se lahko brez težav spremeni v, na primer, leto 1993 (vse vrednosti delimo s 112/100, da dobimo 1993 = 100):

1990	1991	1992	1993	1994
100/1,12	105/1,12	108/1,12	112/1,12	120/1,12

Takšen postopek ne spremeni baznega leta, saj so medletne spremembe še naprej izračunane z uporabo uteži iz leta 1990.

Namesto uporabe stalnega baznega leta, kot v zgornjem primeru, lahko za vsako leto uporabimo uteži predhodnega leta. Temu bi lahko na primer ustrezala naslednja serija medletnih sprememb:

1990	1991	1992	1993	1994
100	105	102	103	106

Pri vsakem izmed teh indeksov velja t — 1 = 100, zato je referenčno leto enako baznemu letu, vendar se vsako leto spreminja. S spremembo reference se lahko indeksna vrsta brez težav izrazi z enim samim referenčnim letom. Dobimo:

1990	1991	1992	1993	1994
100	105	107,1	110,3	116,9

(107,1 = 105 × 102/100; 110,3 = 107,1 × 103/100 itd.).

Pomembno je, da sprememba referenčnega leta ne vpliva na medletne indekse. To je očitno za enostavno indeksno vrsto, kot v zgornjem primeru, vendar postane manj očitno, kadar spremenljivko sestavlja več podspremenljivk. Da bi ob spremembi referenčnega leta medletne stopnje rasti vseh spremenljivk ostale nespremenjene, je treba referenčno leto spremeniti za vsako spremenljivko posebej, najsi gre za osnovni indeks, delno vsoto ali pa celoten agregat, kot je BDP. Posledično pri podatkih v stalnih cenah s stalnim referenčnim letom nastanejo neskladja med posameznimi elementi in njihovimi seštevki. To je splošno poznani problem „neseštevnosti“. Omenjenih neskladij se nikakor ne sme kakorkoli odpravljati (ESR 95, točka 10.67), saj bi to ponovno popačilo stopnje rasti. Za dodatna pojasnila glej primer na koncu tega oddelka.

Izbor baznega leta in izbor referenčnega leta sta načeloma nepovezani vprašanji. Za namene te odločbe Komisije, tj. za pojasnitev načel za izračun mer cen in obsega, je pomembno samo vprašanje izbora baznega leta.

Jasno je, da morajo za boljšo medsebojno primerljivost mer cen in obsega države uporabljati isto bazno leto. Poleg tega je treba za izračun čim pravilnejših stopenj rasti uporabiti zadnje možno bazno leto, saj so v tem primeru uporabljene uteži karseda najnovejše, hkrati pa se minimizira problem izginotja starih in pojava novih proizvodov. Zaradi vseh teh razlogov je najprimernejše, da se vedno uporabijo uteži iz predhodnega leta.

Načelo št. 3:

Mere obsega, pridobljene na osnovni ravni agregacije, se agregirajo z uporabo uteži iz predhodnega leta.

Če država članica glede načela št. 3 uživa prehodno obdobje, mora v tem času bazno leto spremeniti vsakih pet let, začenši z letom 1995.

Primer: Spreminjanje referenčnega leta za agregate in njihove sestavne dele

Vzemimo dva proizvoda, A in B, ter njuno vsoto. Predpostavimo, da sta proizvoda homogena, kar pomeni, da je zanju mogoče določiti indekse cen in obsega, ki niso odvisni od metodologije uteževanja, uporabljene za njihov izračun; ti indeksi so torej osnovni indeksi.

Vendar pa so indeksi cene in obsega za vsoto proizvodov A in B odvisni od načina uteževanja teh dveh proizvodov. V spodnji tabeli so spremembe obsega vsote med obdobjema T-1 in T utežene z vrednostmi v tekočih cenah iz leta T-1.

Ker so uteži najnovejše, se lahko izračunane stopnje rasti štejejo za najbolj pravilne.

	1990 Tekoče cene	Sprememba obsega 90-91	1991 v cenah 1990	Sprememba cene 90-91	1991 Tekoče cene	Sprememba obsega 91-92	1992 v cenah 1991	Sprememba cene 91-92	1992 Tekoče cene	Sprememba obsega 92-93	1993 v cenah 1992	Sprememba cene 92-93	1993 Tekoče cene
A	100	105,0	105	110,0	115,5	102,0	117,8	108,0	127,2	103,0	131,1	105,0	137,6
B	300	110,0	330	95,0	313,5	90,0	282,2	105,0	296,3	95,0	281,4	102,0	287,1
Skupaj	400	108,8	435	98,6	429,0	93,2	400,0	105,9	423,5	97,4	412,5	103,0	424,7

Zdaj predpostavimo, da je treba zgornje podatke izraziti s stalnim referenčnim letom, na primer letom 1990. Da se izognemo popačenju stopenj rasti vsote, je edina možnost, da spremenimo referenčno leto za vsako indeksno vrsto posebej. V indeksni obliki (1990 = 100) dobimo:

	1990	1991	1992	1993
A	100	105,0	107,1	110,3
B	100	110,0	99,0	94,1
Skupaj	100	108,8	101,4	98,8

Pri tem je 101,4 = 108,8 × 93,2/100 in 98,8 = 101,4 × 97,4/100.

Izraženo z obsegom z referenčnim letom 1990:

	1990	1991	1992	1993
A	100	105,0	107,1	110,3
B	300	330,0	297,0	282,2
Skupaj	400	435,0	405,6	395,0
A + B	400	435,0	404,1	392,5

Kot je očitno, seštevek A in B ni več enak celoti: gre za že omenjeni problem „neseštevnosti“. Kljub temu je „pravilen“ obseg za leto 1993 395 in ne 392,5, saj je samo ta številka skladna s predhodno izračunanimi stopnjami rasti celote.

Poleg tega se na ta način medletne stopnje rasti ob spremembi referenčnega leta ne spremenijo. Neskladja med A, B ter njuno vsoto se ne smejo odpraviti, temveč jih je treba razložiti uporabnikom. Omenjenih neskladij se ne sme tolmačiti kot znak zanesljivosti dobljenih rezultatov.

DEL II

MERJENJE CEN IN OBSEGOV PRI PROIZVODNEM PRISTOPU

II.1 **Klasifikacija metod**

V preostanku te priloge se bo uporabljala naslednja klasifikacija metod:

Metode A:	najprimernejše metode
Metode B:	metode, ki se lahko uporabljajo v primeru, ko ni mogoče uporabiti metode A
Metode C:	metode, ki se ne smejo uporabljati.

II.2 **Tržna proizvodnja in proizvodnja za lastno končno porabo**

Ta oddelek obravnava izračune za tržno proizvodnjo in proizvodnjo za lastno končno porabo. Najprej so podana nekatera načela glede različnih postopkov izračuna dodane vrednosti v stalnih cenah. Ta načela predstavljajo splošna merila za kategorizacijo metod v metode A, B in C. Da pa bi dajala natančna navodila pri izbiri metode v vsakem posameznem primeru, je treba omenjena načela najprej uporabiti na ravni vsakega posamičnega proizvoda in za vse vrste tržne proizvodnje.

Pri izbiri med metodami z dvema kazalnikoma in metodami z enim kazalnikom lahko določimo naslednjo klasifikacijo:

Metoda A: ESR 95 jasno določa (točka 10.28), da je teoretično pravilna metoda dvojna deflacija, saj je tudi dodana vrednost v tekočih cenah ocenjena kot razlika med proizvodnjo in vmesno potrošnjo. Ta argument velja dejansko za vse metode z dvema kazalnikoma (npr. za ekstrapolacijo proizvodnje s kazalnikom obsega in deflacijo vmesne potrošnje). Obstajajo pa tudi drugi razlogi, zakaj je primernejša uporaba metod z dvema kazalnikoma:

— uporabljena kazalnika sta kazalnika proizvodnje ali inputov. Pri metodah z enim kazalnikom se kazalniki uporabljajo neposredno na dodani vrednosti, kar je manj ustrezno,

— metode z dvema kazalnikoma dajo neodvisno oceno sprememb v produktivnosti.

Metoda B: V praksi je včasih treba uporabiti metode z enim kazalnikom, ker so na primer podatki o vmesni potrošnji pomanjkljivi ali so podatki premalo zanesljivi.

Glede ustreznosti kazalnikov, ki se uporabijo bodisi za deflacijo vrednosti tekočega leta bodisi za ekstrapolacijo vrednosti baznega leta, se lahko upoštevajo naslednja merila:

— popolnost zajetja skupine proizvodov s kazalnikom. Na primer, ali kazalnik zajema vse proizvode v skupini ali samo del teh proizvodov, na primer samo tiste, ki se prodajajo gospodinjstvom,

— osnova za vrednotenje kazalnika. Za tržno proizvodnjo morajo to biti osnovne cene in ne na primer kupčeve cene ali stroški inputov;

— kazalnik mora upoštevati spremembe v kakovosti in jih vključevati v oceno obsega,

— konceptualna skladnost med kazalnikom in koncepti nacionalnih računov.

Na teh merilih temeljijo spodaj naštete splošne ugotovitve glede ustreznosti kazalnikov, kot že rečeno, pa je treba te splošne ugotovitve nato uporabiti na ravni vsakega proizvoda posebej in sicer za vse vrste tržne proizvodnje, da bi ugotovitve dajale natančna navodila glede uporabe postopkov v vsakem primeru. Spodaj našteta merila za razlikovanje metod A, B in C so absolutna, tj. niso odvisna od razpoložljivosti podatkov. V praksi se lahko zgodi, da metod A ni mogoče uporabiti, in v takih primerih je treba rešitve iskati z metodami B.

Metoda A: Pri proizvodnem pristopu je uporaba ustreznih cenovnih indeksov proizvodnje, navadno imenovanih indeksi proizvajalčevih cen (IPC), praviloma metoda A. Vsak proizvod je treba deflacionirati posebej z uporabo ustreznega IPC. Ustrezen IPC izpolnjuje naslednja merila:

— je indeks (domačih in izvoznih) cene(-) natanko tega proizvoda oziroma skupine proizvodov,

— upošteva spremembe v kakovosti proizvoda(-ov),

— vrednoten je v osnovnih cenah,

— temelji na konceptih, ki so skladni s koncepti nacionalnih računov.

Vsaka metoda, za katero se lahko dokaže, da je enakovredna uporabi IPC, prav tako velja za metoda A.

Metoda B: če ustrezen IPC ni na voljo, obstaja več vrst alternativnih vrst kazalnikov. Na primer, za metodo B navadno veljajo naslednje metode:

— manj ustrezen IPC, npr. indeks, ki ne upošteva prilagoditev kakovosti ali ki zajema večje ali manjše število proizvodov od obravnavane skupine proizvodov,

— indeks cen življenjskih potrebščin (ICŽP). Zanj veljajo ista tri merila kot za IPC (za vrednotenje v osnovnih cenah je ICŽP navadno treba popraviti za davke, subvencije in marže), obenem pa mora biti shema uteževanja ustrezna, koncepti indeksa pa se ujemati s koncepti nacionalnih računov,

— kazalniki obsega proizvodnje. Tudi kazalniki obsega morajo upoštevati prilagoditve kakovosti. Delno je to možno doseči z uporabo kazalnikov obsega na tako podrobni ravni, ki omogoča upoštevanje strukturnih sprememb.

Takšni kazalniki navadno ne izpolnjujejo vseh štirih zgoraj naštetih meril.

Metoda C: uporaba nekaterih drugih možnih kazalnikov, ki so našteti spodaj, navadno velja za metodo C:

— metode, ki temeljijo na inputih (za tržno proizvodnjo),

— sekundarni kazalniki, tj. kazalniki, ki se ne nanašajo neposredno na proizvodnjo,

— IPC, ICŽP ali kazalniki obsega, ki nikakor ne ustrezajo obravnavanim proizvodom, npr. skupni ICŽP.

Takšni kazalniki navadno še veliko manj izpolnjujejo štiri merila, kot jih metode B.

Omenjena merila bodo sedaj uporabljena pri proizvodih vsake od spodaj naštetih skupin CPA. Tržna proizvodnja in proizvodnja za lastno končno porabo sta obravnavani skupaj. ESR 95 v točki 3.49 določa, da se „proizvodnja za lastno končno porabo vrednoti v osnovnih cenah podobnih proizvodov, ki se prodajajo na trgu“. Zaradi tega so načela za deflacioniranje proizvodnje za lastno končno porabo enaka načelom za tržno proizvodnjo.

Za vsako vrsto proizvoda želimo določiti metode A, B in C. Če za določeno vrsto proizvoda uporaba ustreznih IPC ne predstavlja posebnih težav (tj. metoda A je izvedljiva), ustreznost drugih kazalnikov (glede izpolnjevanja meril) ni obravnavana. Za veliko število vrst proizvodov še ni mogoče določiti metod A, B in C. To bo opravljeno v okviru raziskovalnega programa, ki bo morda tudi preučil nadaljnje izboljšave klasifikacije za tiste proizvode, katerih izhodiščna klasifikacija je podana spodaj.

To besedilo obravnava predvsem ocenjevanje *proizvodnje* v stalnih cenah. Pri metodah z dvema kazalnikoma pa je treba deflacionirati tudi *vmesno potrošnjo*. Najprimernejša metoda za deflacioniranje vmesne potrošnje je deflacija na ravni vsakega proizvoda posebej, z uporabo dejanskih cenovnih podatkov o vmesnih porabah, pridobljenih od kupcev. Vendar v praksi takšni podatki pogosto niso na voljo. Zaradi tega se vmesna potrošnja doma proizvedenih proizvodov lahko deflacionira enako, kot je spodaj opisano za proizvodnjo tega istega proizvoda, pri čemer je treba upoštevati razlike v vrednotenju (vmesna potrošnja se vrednoti v kupčevih cenah). Posebno pozornost je treba nameniti deflacioniranju vmesne potrošnje uvoženih proizvodov. Nadalje je treba upoštevati razlike v cenah za različne uporabnike. Primer je elektrika, za katero lahko obstaja velika cenovna diskriminacija med različnimi skupinami porabnikov.

Ob proučevanju ocenjevanja vmesne potrošnje v stalnih cenah je pomembno vprašanje, ki ga je treba upoštevati, način, kako na ravni skupnega BDP v stalnih cenah ublažiti učinke nezanesljivih ocen proizvodnje v stalnih cenah (npr. za vrsto poslovne storitve). Znotraj proizvodnega pristopa se učinek nezanesljivih deflatorjev ali implicitnih deflatorjev za določene proizvode na oceno skupnega BDP v stalnih cenah zmanjša na najmanjšo možno mero, če:

— so računi v stalnih cenah izdelani v okviru tabel ponudbe in porabe,

— se v računih vseskozi uporabljajo metode z dvema kazalnikoma,

— se vsi nezanesljivi deflatorji za proizvodnjo uporabijo tudi za deflacijo vmesne potrošnje.

Uporaba tabel ponudbe in porabe za integracijo ocen, skupaj z dvojno deflacijo, tako igra vidno vlogo pri minimiziranju nenatančnosti na ravni skupnega BDP v stalnih cenah.

CPA A: *Kmetijski, lovski in gozdarski proizvodi*

CPA B: *Ribe in drug ribiški ulov, storitve za ribištvo*

Večina izračunov v tekočih cenah za te proizvode temelji na cenovnih in količinskih podatkih. Ti podatki se torej lahko in naj se uporabljajo tudi za izračun proizvodnje v stalnih cenah. Količinske podatke je treba po potrebi popraviti za spremembe v kakovosti. V nekaterih primerih se računajo tudi pravi IPC. Vse te metode so metode A.

CPA C: *Energetske surovine, rude in kamnine*

CPA D: *Proizvodi predelovalnih dejavnosti*

CPA E: *Električna energija, plin, para, voda*

Za te tri skupine proizvodov države članice Eurostatu že zdaj pošiljajo številne IPC. Za te proizvode je zato uporaba teh IPC, ob izpolnjevanju zgoraj podanih meril, metoda A. Ti podatki se nato uporabljajo pri izračunu stalnih cen.

Pri določenih proizvodih obstaja glede merjenja cen in obsegov nekaj pomembnih težav. To še posebej velja za:

— računalnike in drugo informacijsko opremo,

— veliko opremo, kot so letala in ladje.

Pri teh proizvodih, ki so gospodarsko precej pomembni, je merjenje cen navadno zelo težavno. Izboljšave postopkov za te proizvode bo treba preučiti v raziskovalnem programu.

CPA F: *Gradbeništvo*

V gradbeništvu je merjenje cen in obsegov pogosto zapleteno zaradi, na primer, edinstvene narave številnih proizvodov. Metodološke probleme ocenjevanja proizvodnje gradbeništva v stalnih cenah bo moral preučiti raziskovalni program.

CPA G: *Prodaja, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe*

50: Prodaja, vzdrževanje in popravila motornih vozil; prodaja na drobno motornih goriv

To skupino sestavljata dve vrsti proizvodov:

— storitve vzdrževanja in popravil motornih vozil in motornih koles,

— trgovske marže od prodaje motornih vozil, motornih koles in motornih goriv.

Za prvo vrsto proizvodov so IPC lahko na voljo, pri čemer njihova uporaba predstavlja metodo A. Če niso na voljo, je proizvode možno deflacionirati z ICŽP (popravljenimi za davke in subvencije), kar je metoda B, saj indeksi morda ne upoštevajo poslovnih izdatkov v zadostni meri.

Za deflacijo trgovskih marž se uporabljajo enaki postopki, kot je spodaj opisano za prodajo na debelo.

51: Posredovanje in prodaja na debelo, razen motornih vozil

Glavno proizvodnjo te skupine sestavljajo trgovske marže v trgovini na debelo, za katere je mogoče določiti naslednja pravila:

Metoda A: Za trgovske marže je metoda A taka metoda, ki upošteva spremembe v kakovosti trgovskih storitev. To je možno doseči z ločenim deflacioniranjem prodaj in nabav trgovcev (in pri tem ustrezno upoštevati spremembe zalog). V ta namen so potrebni zelo kakovostni cenovni indeksi.

Metoda B: Kot metoda B je mogoče uporabiti predpostavko, da je obseg marž sorazmeren z obsegom prodaje. To vsebuje predpostavko, da se relativne marže v stalnih cenah ne spreminjajo.

Najenostavnejša uporaba tega postopka je ekstrapolacija skupnih trgovskih marž z indeksom obsega prodaje, ki ga je mogoče izračunati z deflacioniranjem prodaje z indeksom cen prodaje.

Izboljšavo tega enostavnega postopka bi predstavljala bolj podrobna razčlenitev proizvodov, po možnosti z izračunom trgovskih marž v stalnih cenah znotraj podrobnega okvira tabel ponudbe in porabe. Relativno maržo za določeno transakcijo, izračunano v določenem baznem letu, je nato možno uporabiti pri obsegu te transakcije v tekočem letu. Na ta način obseg marže narašča z obsegom blagovnega toka.

Dodatno izboljšavo postopka pomeni upoštevanje sprememb trgovskih poti (npr. selitev iz majhnih soseških trgovin v velike hipermarkete). To bi del sprememb v kakovosti trgovskih storitev zajelo v sestavino obsega.

Takšne metode so metode B, saj pri njih sprememb v kakovosti trgovskih storitev ni možno upoštevati.

Metoda C: Vse druge metode, npr. neposredno deflacioniranje marž s cenovnim indeksom prodaje.

52: Prodaja na drobno, razen motornih vozil; popravila izdelkov široke porabe

Za deflacijo trgovskih marž v trgovini na drobno se uporablja enaka predpostavka, kot je opisano zgoraj za prodajo na debelo. Prednost pri tem primeru pa je, da obstaja dobra mera za cenovni indeks prodaje na drobno, tj. ICŽP. Za izračun indeksa obsega prodaje na drobno za določeno blago se lahko za deflacijo uporabi ustrezna postavka ICŽP.

Za proizvodnjo storitev popravil izdelkov široke uporabe se lahko uporablja ICŽP. Ker so poslovni izdatki za te storitve majhni, je uporaba ICŽP primerna in lahko velja za metodo A. Vendar je treba pri tem uporabiti več postavk ICŽP, saj so v obravnavani skupini zajeti številni različni proizvodi. Zaradi tega je deflacijo treba opraviti na podrobni ravni razčlenitve proizvodov, da bi lahko pri tem uporabili podrobne zadevne postavke ICŽP.

CPA H: *Gostinske storitve*

Pri gostinskih storitvah je metoda A deflacioniranje z ustreznim IPC. Kadar ta ni na voljo, se lahko kot približek uporabi ICŽP. V tem primeru je to postopek B, saj se pri njem ne upoštevajo poslovni izdatki.

CPA I: *Prometne, skladiščne in telekomunikacijske storitve*

60, 61 in 62: Kopenski, vodni in zračni prevoz

Prevoz potnikov in tovora je treba deflacionirati ločeno.

Za *potniški* prevoz je metoda A uporaba ustreznih IPC. Kadar ti niso na voljo, so metode B naslednje metode:

— deflacija z ICŽP, če ta v zadostni meri upošteva spremembe v kakovosti,

— ekstrapolacija s kazalnikom števila potniških kilometrov, če je ta kazalnik na voljo za zadostno število kategorij prevoza. Ločevati je treba vsaj med različnimi vrstami razredov (npr. prvi in drugi razred za železniški promet, poslovni in turistični razred za zračni promet itd.).

Te postopke je treba uporabiti ločeno vsaj za naslednje kategorije prevoza (potnikov), v kolikor so pomembne v državah članicah:

— železniški prevoz,

— drug kopenski prevoz,

— vodni prevoz,

— zračni prevoz.

Če takšna razčlenitev ni dosežena, so te metode metode C. Vse druge metode (npr. uporaba števila potnikov kot kazalnika obsega) so prav tako metode C.

Tudi za prevoz *tovora* je metoda A uporaba ustreznih IPC. Kadar ti niso na voljo, je naslednja metoda metoda B:

— predpostavi se lahko, da je obseg prevoznih storitev sorazmeren z obsegom prevoženega blaga. Za ta namen je zato ustrezen kazalnik, kot so prevoženi tonski kilometri, čeprav pri tem jasno ni možno upoštevati sprememb v kakovosti prevoznih storitev. Bolj podrobna, kot je razčlenitev podatkov o prevoženih tonskih kilometrih za različne vrste transporta, boljši so rezultati.

To metodo je treba uporabiti ločeno vsaj za naslednje kategorije prevoza (tovora), če so pomembne v državah članicah:

— železniški prevoz,

— drug kopenski prevoz,

— cevovodni transport,

— pomorski in obalni prevoz,

— prevoz po notranjih vodnih poteh,

— zračni prevoz.

Če takšna razčlenitev ni dosežena, so te metode metode C. Vse druge metode (npr. uporaba kazalnikov, kot so prevožene tone) so prav tako metode C.

Tako za prevoz potnikov kot za prevoz tovora je treba načeloma za pravilno deflacijo kot uteži uporabiti podatke v tekočih cenah za zgoraj naštete kategorije. Če tako podrobni podatki v tekočih cenah niso na voljo, se za utežitev kazalnikov za vsako vrsto razlikovanega prevoza lahko uporabijo druge uteži. Le-te morajo biti čim boljši približki tekočih vrednosti.

63: Pomožne prometne storitve; storitve turističnih in potovalnih agencij

Ta skupina zajema široko paleto storitev, zaradi česar zanjo ni mogoče določiti posebnega postopka ali kazalnika. Zaradi tega se je treba sklicevati na splošno klasifikacijo postopkov in kazalnikov.

Za turistične in potovalne agencije daje ESR 95 posebna priporočila (glej točko 10.39).

64: Poštne in telekomunikacijske storitve

Ocenjevanje poštnih in telekomunikacijskih storitev v stalnih cenah je težko zaradi vedno širše ponudbe različnih vrst storitev ter zaračunanih tarif. Zaradi tega bodo podrobna navodila za postopke pri teh proizvodih razvita v okviru raziskovalnega programa.

CPA J: *Finančno posredništvo*

Za proizvode, kot so posredno merjene storitve finančnega posredništva (PMSFP), marže od trgovanja z vrednostnimi papirji in tujimi valutami ter zavarovalništvo, je proizvodnja v tekočih cenah definirana kot saldo med različnimi transakcijami. Usklajeno definicijo in merjenje proizvodnje v stalnih cenah je treba še opredeliti.

Drugo vprašanje, ki zahteva dodano preučitev, je upoštevanje sprememb v kakovosti finančnih in zavarovalnih storitev, prav tako pa tudi primerljivost ocen za finančne storitve, pri katerih se cene eksplicitno zaračunavajo.

Podrobna navodila za uporabo postopkov pri teh proizvodih bodo razvita v okviru raziskovalnega programa.

CPA K: *Poslovanje z nepremičninami, dajanje v najem in poslovne storitve*

Stanovanjske storitve

Za ocenjevanje proizvodnje stanovanjskih storitev v tekočih cenah bodo vse države članice za merjenje proizvodnje za namene BNP do leta 1998 ali 1999 ([1]) uvedle tako imenovani postopek stratifikacije.

([1]) Odločba Komisije 95/309/ES, Euratom (UL L 186, 5.8.1995, str. 59) in Odločba Komisije 97/619/ES, Euratom (UL L 252, 16.9.1997, str. 33).

S postopkom stratifikacije se proizvodnja v tekočih cenah v bistvu oceni objektivno z uporabo podatkov o količinah in kakovosti stanovanj ter cenah, ki se plačujejo za njihovo uporabo. Zato bodo že po definiciji na voljo cenovni podatki o proizvodnji, ki so potrebni za deflacioniranje. Te iste podatke o cenah, kakovosti in količini je treba uporabiti pri izračunu ocen v stalnih cenah. Uporaba zgoraj opisane metode je lahko metoda A. Metoda omogoča, da se pri izračunu upoštevajo tudi spremembe v kakovosti opravljenih stanovanjskih storitev.

Druge storitve dajanja v najem in poslovanja z nepremičninami; druge poslovne storitve

Za te storitve so podatki o proizvajalčevih cenah lahko težko dosegljivi zaradi, na primer, edinstvene narave nekaterih proizvodov. Zaradi tega se lahko namesto njih uporabijo številne alternativne, pogosto posredne ali sekundarne, mere cen in obsega.

Ustreznost teh posrednih mer je treba oceniti za vsako storitev iz te postavke. Podrobna navodila bodo razvita v sklopu raziskovalnega programa, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti deflacioniranju proizvodnje programske opreme, ki je prav tako del te skupine proizvodov.

CPA M: *Izobraževanje*

CPA N: *Storitve zdravstvenega in socialnega varstva*

V nekaterih državah članicah je večji del zagotavljanja zdravstvenih in izobraževalnih storitev prikazanega med tržno proizvodnjo, medtem ko je v preostalih prikazano med netržno proizvodnjo. Postopki, uporabljeni pri izračunu proizvodnje v stalnih cenah, morajo zato upoštevati potrebo po primerljivosti končnih podatkov med obema skupinama držav.

Cenovni podatki, uporabljeni za deflacijo tržne proizvodnje, morajo odsevati polne cene proizvodov, in ne samo delež, ki ga glede na polno ceno ali običajno tarifo plača potrošnik. Cenovni podatki morajo prav tako upoštevati spremembe kakovosti zdravstvenih in izobraževalnih proizvodov.

Podrobna navodila glede uporabe postopkov za te proizvode, bodisi z uporabo cenovnih podatkov bodisi z uporabo drugih postopkov, bodo razvita v okviru raziskovalnega programa. Program bo zajemal tako tržno proizvodnjo teh storitev, in, kot je opisano v nadaljevanju, tudi njihovo netržno proizvodnjo.

CPA O: *Druge javne, skupne in osebne storitve*

Za te storitve podatki o proizvajalčevih cenah pogosto niso na voljo, zato se namesto njih navadno uporabljajo alternativni kazalniki. Kot pri zdravstvu in izobraževanju tudi pri nekaterih od teh storitev obstajata tako tržna kot netržna proizvodnja, uporabljene statistične metode pa morajo to dejstvo upoštevati.

Podrobna navodila za uporabo postopkov pri teh proizvodih bodo razvita v okviru raziskovalnega programa.

CPA P: *Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem*

Ta proizvodnja, ki je proizvodnjo za lastno končno porabo, se po dogovoru vrednoti s sredstvi za zaposlene, ki vključujejo tudi dohodek v naravi.

Navadno se za izračun ocen v stalnih cenah uporabi bodisi deflacija z ICŽP ali s podatki o plačah bodisi ekstrapolacija obsega (s številom zaposlenih kot ekstrapolatorjem). Načeloma je treba uporabljene deflatorje (ICŽP ali podatke o plačah) preveriti, da se ugotovi, ali pravilno upoštevajo dohodek v naravi.

Te metode ne upoštevajo sprememb v produktivnosti, vendar ima ta pomanjkljivost le manjše posledice za BDP. Takšne metode so metode B, če pa upoštevajo spremembe v produktivnosti, so metode A.

Davki in subvencije na proizvode in uvoz ter DDV

V točkah 10.47 do 10.52 ESR 95 dovolj podrobno določa načela za ocenjevanje davkov in subvencij na proizvode in uvoz ter DDV v stalnih cenah. Ta načela so metoda A.

II.3 **Netržna proizvodnja**

Kot že omenjeno, morajo statistični postopki merjenja proizvodnje v stalnih cenah dajati primerljive podatke tako za tržno kot netržno proizvodnjo, kar še posebej velja za storitve kot so izobraževalne in zdravstvene.

Za netržne storitve se lahko proizvodnja v stalnih cenah ocenjuje z uporabo bodisi kazalnikov obsega proizvodnje bodisi postopkov, ki temeljijo na inputih (npr. deflacija inputov dela in drugih inputov ali ekstrapolacija obsega inputov dela iz baznega leta). Prav tako se lahko uporabijo morebitni razpoložljivi cenovni podatki.

Razlikovanje med metodami A, B in C za netržne storitve bo določeno v okviru raziskovalnega programa.

II.3.1 *CPA M: Izobraževanje*

Netržna proizvodnja izobraževalnih storitev v stalnih cenah se lahko ocenjuje z uporabo bodisi kazalnikov obsega proizvodnje bodisi postopkov, ki temeljijo na inputih.

Podrobna navodila glede uporabe postopkov pri ocenjevanju proizvodnje izobraževanja (s kazalniki obsega proizvodnje, postopki, ki temeljijo na inputih, ali, za tržno proizvodnjo, s cenovnimi podatki) bodo razvita v okviru raziskovalnega programa. Omenjeni program bo prav tako obravnaval načine upoštevanja sprememb v kakovosti.

II.3.2 *CPA N (del): Zdravstvene storitve*

Netržna proizvodnja zdravstvenih storitev v stalnih cenah se prav tako lahko ocenjuje z uporabo bodisi kazalnikov obsega proizvodnje bodisi postopkov, ki temeljijo na inputih.

Podrobna navodila glede uporabe postopkov pri ocenjevanju proizvodnje zdravstva (s kazalniki obsega proizvodnje, postopki, ki temeljijo na inputih, ali, za tržno proizvodnjo, s cenovnimi podatki) bodo razvita v okviru raziskovalnega programa. Omenjeni program bo prav tako obravnaval načine upoštevanja sprememb v kakovosti, ki so pri proizvodnji zdravstvenih storitev še posebnega pomena.

II.3.3 *Druga netržna proizvodnja*

Druga netržna proizvodnja ima lahko različne oblike. Nekatere storitve se zagotavljajo na individualni ravni (npr. storitve socialne varnosti), medtem ko se druge zagotavljajo na kolektivni ravni (npr. obrambne storitve). Spet druge lahko vsebujejo tako individualni kot kolektivni element (npr. policijske storitve, ki se v ESR 95 po dogovoru uvrščajo med kolektivne storitve).

Za oceno proizvodnje storitev, ki se zagotavljajo na individualni ravni, ter morda nekaterih storitev, ki se zagotavljajo na kolektivni ravni, se lahko uporabijo kazalniki obsega proizvodnje. Za vse te storitve se lahko uporabijo metode, ki temeljijo na inputih. Za pridobitev primerljivih rezultatov je potrebno določeno usklajevanje načinov uporabe obeh metod.

Podrobna navodila glede uporabe metod za te proizvode (s kazalniki obsega proizvodnje ali s postopki, ki temeljijo na inputih) bodo razvita v okviru raziskovalnega programa.

DEL III

MERJENJE CEN IN OBSEGOV PRI IZDATKOVNEM PRISTOPU

Na izdatkovni strani je BDP v stalnih cenah enak vsoti končne potrošnje, bruto investicij in neto izvoza.

Glede *ustreznosti kazalnikov,* ki se uporabljajo bodisi pri deflacioniranju vrednosti tekočega leta bodisi pri ekstrapolaciji vrednosti baznega leta na izdatkovni strani, se uporabljajo sledeča merila:

— popolnost zajetja skupine proizvodov s kazalnikom. Na primer, ali kazalnik zajema vse proizvode v skupini ali zajema samo del proizvodov,

— osnova za vrednotenje kazalnika. Za končno potrošnjo in bruto investicije morajo to biti kupčeve cene in ne, na primer, proizvajalčeve cene,

— kazalnik mora upoštevati spremembe v kakovosti ter jih vključevati v oceno obsega in ne v oceno cene,

— konceptualna skladnost med kazalnikom in koncepti nacionalnih računov.

Ta merila vodijo do spodaj naštetih splošnih ugotovitev glede postopkov za ocenjevanje mer cen in obsegov za posamezne kategorije izdatkovnega pristopa.

Končna potrošnja gospodinjstev

Končno potrošnjo gospodinjstev je treba, kadar je to ustrezno, v kar največji možni meri deflacionirati z ICŽP.

ICŽP je ustrezen, če izpolnjuje naslednja merila:

— je indeks, ki zajema natančno ta proizvod ali skupino proizvodov,

— pravilno upošteva spremembe v kakovosti proizvoda/ov,

— je vrednoten v kupčevih cenah, ki vključujejo DDV,

— temelji na konceptih, ki so skladni s koncepti nacionalnih računov.

Če za določen proizvod ICŽP ni na voljo, je treba uporabiti druge, bolj približne kazalnike. To so lahko IPC, indeksi uvoznih ali izvoznih cen ter v določenih primerih tudi kazalniki obsega. Takšne metode so metode B.

Uporaba indeksov, ki nikakor ne ustrezajo obravnavanemu proizvodu oziroma proizvodom, spada med metode C.

Končna potrošnja države in končna potrošnja NPISG

Za ti dve skupini končne potrošnje veljajo iste pripombe kot za ocenjevanje netržne proizvodnje pri proizvodnem pristopu (oddelek II.3), saj predstavljajo vrednosti blaga in storitev, ki jih proizvedeta sektorja država in NPISG, večino elementov teh kategorij (ESR 95, točki 3.78 in 3.79).

Državne nakupe blaga in storitev, ki jih proizvedejo tržni proizvajalci in ki se brez preoblikovanja dobavljajo gospodinjstvom kot socialni transferji v naravi (ti nakupi so prav tako del končne potrošnje države (ESR 95, točka 3.79)), je treba deflacionirati z ustreznimi cenovnimi indeksi, ki ustrezajo tem (tržnim) blagu in storitvam.

ESR 95 v točki 3.85 pojasnjuje razlikovanje med individualnimi ter kolektivnimi blagom in storitvami, ki jih zagotavljajo enote države. Na osnovi tega razlikovanja se lahko na enostaven način izvede *dejanska končna potrošnja*. Takšna predstavitev računov ne prinaša nobenih posebnih problemov glede ocen v stalnih cenah.

Bruto investicije v osnovna sredstva

Za bruto investicije v osnovna sredstva je metoda A uporaba pravih indeksov cen investicij. Takšen indeks mora izpolnjevati naslednja merila:

— je indeks, ki zajema natančno ta proizvod ali skupino proizvodov,

— primerno upošteva spremembe v kakovosti proizvoda(-ov),

— je vrednoten v kupčevih cenah, ki vključujejo neodbitni DDV,

— temelji na konceptih, ki so skladni s koncepti nacionalnih računov.

V praksi se pogosto uporabljajo IPC, kar je metoda B, če niso prevrednoteni na kupčeve cene. Glede IPC za posamezne proizvode veljajo iste pripombe, kot so podane v oddelku II.2, vključno s sklicevanjem na raziskovalni program.

Spremembe zalog

Pomembno je, da se zaloge deflacionirajo posebej in neodvisno in se ne računajo kot rezidualna postavka izračunov v stalnih cenah.

ESR 95 v točki 10.56 določa, da se lahko spremembe zalog v stalnih cenah izračunajo z ločenim deflacioniranjem vstopov v zaloge in izstopov iz zalog z ustreznimi cenovnimi indeksi. Če spremembe cen in obsegov zalog niso prevelike, se kot alternativa ponuja neposredno deflacioniranje spremembe zalog s povprečnim letnim cenovnim indeksom.

Zaloge so štirih vrst (ESR 95, točka 3.119):

— surovine in material: za to vrsto veljajo ista merila, kot so za deflacioniranje vmesne potrošnje opisana v oddelku II.2,

— nedokončana proizvodnja: to vrsto mora preučiti raziskovalni program,

— dokončani proizvodi: ti se lahko deflacionirajo z IPC v osnovnih cenah,

— trgovsko blago: vrednoti se po nabavnih cenah, za katere bo IPC pogosto dober kazalnik.

Problem dobičkov iz lastnine mora prav tako preučiti raziskovalni program.

Pridobitve manj odtujitve vrednostnih predmetov

To kategorijo mora preučiti raziskovalni program.

Izvoz ter uvoz blaga in storitev

To kategorijo mora preučiti raziskovalni program.

PRILOGA II

PREHODNA OBDOBJA

Prehodna obdobja za načelo št. 3

Država	Do leta
Irska	2004
Portugalska	—
Danska	2000 (v letu 1999 bo bazno leto 1990)
Finska	2005
Nizozemska	—
Italija	2003
Nemčija	2005
Belgija	—
Združeno Kraljestvo	2003
Francija	—
Španija	2003
Grčija	—
Švedska	—
Luksemburg	—
Avstrija	2005